

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף מאוחר תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
- חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות
- חלק שני — לשון — 50 נקודות
- פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס
- פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות — יש לבחור באחד הפרקים
- סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
- שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
- ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
- נספחים: נספח 1 — טקסטים; נספח 2 — דף עזר לנבחן.
- הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) חמש שאלות 6–10 ובפרק ג (מערכת הצורות) חמש שאלות 11–15, לכל שאלה — 12 נקודות. "תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור לא יעלה על 40 נקודות." מטלת הכתיבה (שאלה 4) — 23 נקודות.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

א. (4) לתחרות יש תועלת רבה.

ב. הכותבת מצדיקה את טענתה המרכזית – שלתחרות נזקים רבים (בניגוד לתפיסה שהיא מועילה) – באמצעות דוגמאות מתחומים שונים: בתחום הבנקאות התחרות בין הבנקים גרמה למשבר הכלכלי של 2008; בתחום החינוך היא גרמה ל"מגפת ההענקות"; בתחום הספורט היא מובילה לרמאות, לשימוש בסמים ולפציעות; בתחום המדע מדענים מפסיקים לשתף זה את זה במידע. ריבוי התחומים מראה שהנזק אינו מקרי אלא תופעה רחבה.

שאלה 2

א. המסקנה היא שלהישגיות יש יתרונות על פני התחרותיות, ולכן עדיף לטפח סביבה הישגית: הישגיות מתמקדת בשיפור האישי, בתהליך ובחוסן הנפשי, ואילו תחרותיות מופרזת עלולה להזיק לספורטאי – לגרום לו להתאמן מעבר ליכולתו, להיפצע ולהישבר גופנית ונפשית.

ב. המושג "הישגיות". לפי טקסט 2, הישגיות היא אישית לחלוטין ואינה קשורה בהשוואה לאדם אחר. בטקסט 3, בפסקה ה, ד"ר גאן בחר שלא למקד את תשומת הלב של בנו בהשוואת ריצתו לשאר הילדים, אלא בשיפור שהשיג לעומת התוצאה הקודמת שלו – הבן למד "להתחרות רק בשעון" ולהרגיש שהוא "מתחרה בעצמו".

שאלה 3

א. הבעיה היא שתחרות עלולה לגרום ללחץ מופרז על הילדים: הם רוצים לנצח, וכשהם אינם עומדים בציפיות – הם מתאכזבים.

ב. ההורים מכריזים שכל הילדים ניצחו, או נמנעים מראש ממצבים של תחרות (למשל מעניקים גביעי השתתפות במקום גביעי ניצחון).

ג. לא. לפי המומחים להתפתחות הילד, תחרויות שנערכות מדי פעם דווקא מיטיבות עם הילדים: הן מכינות אותם להצלחות ולהפסדים בהמשך החיים, שהרי לא תמיד יצליחו להשיג את מטרותיהם, ועוזרות להם לפתח מיומנויות חשובות כמו אמפתיה, התמדה ומשחק לפי תור. לכן הימנעות מתחרות או הכרזה שכולם ניצחו מונעות מהילדים את התועלת הזאת.

שאלה 4 – סקירה לדוגמה

נזקי התחרות ודרכים להתמודד עימם

נהוג לחשוב שתחרות מועילה לאדם ולחברה, אך בבדיקה מעמיקה מתברר שבתחומים רבים היא גורמת נזקים לא מעטים.

בתחום החינוך, הלחץ להצליח בכל מחיר דוחף סטודנטים להעתיק עבודות, ובבריטניה עלה שיעור ההעתיקות בחמישים אחוז לפחות בתוך ארבע שנים (הפרנן, 2014). בתחום המדע, מדענים נמנעים מלשתף את עמיתיהם במידע ובתובנות מחשש שיקדימו אותם, וכך נפגעת התקדמות המחקר (הפרנן, 2014).

גם בתחום הספורט נזקי התחרות רבים: הרצון לנצח מוביל לרמאות, לשימוש בסמים ולפציעות קשות (הפרנן, 2014). סביבה תחרותית מדי גורמת לספורטאים להתאמן מעבר ליכולתם, ועלולה לשבור אותם גופנית ונפשית (זך-מאור, 2016). נוסף על כך, ספורטאים שהקדישו את ילדותם לאימונים מתקשים בבגרותם ליצור קשרים חברתיים (הפרנן, 2014).

כדי להתמודד עם נזקים אלה מוצע לטפח בתוכנו ובמוסדותינו את הסבלנות ואת הכישורים החברתיים הדרושים לשיתוף פעולה (הפרנן, 2014). בספורט מומלץ ליצור סביבה הישגית, המעריכה את הספורטאי על פי השקעתו ואיכות ביצועיו ולא רק על פי ניצחונותיו, ומעודדת אימון משותף (זך-מאור, 2016). כך אפשר לשמור על השאיפה להצליח בלי לשלם את המחיר הכבד של התחרות.

ביבליוגרפיה

הפרנן, מ' (2014). תחרות קטלנית. אלכסון. אוחזר מאתר alaxon.co.il.
זך-מאור, ל' (אפריל 2016). מהי הישגיות ותחרותיות בספורט סיבולת? אוחזר מאתר shvoong.co.il.

חלק שני — לשון

שאלה 5

- א. • אלפים ושמונה עשרה
• 32 – שלושים ושניים (מקומות)
• שלוש (הנבחרות)
• אחת-אפס
• חמשה עשר (ביולי)
• 7500 – שבעת אלפים וחמש מאות (אוהדים)
• 16 – שישה עשר (אחוזים)
• פי 2 – פי שניים
- ב. • שתיים עשרה — תקין (מקיפים).
• שלוש — שגוי; הצורה התקינה: שלושה (לילות).

שאלה 6

- א. I. משפט איחוי: [האסטרטגיה של התחרות מעודדת ריבים], איבר א [ולעיתים קרובות היא פוגעת בשיתוף הפעולה בין עמיתים בעבודה]. איבר ב
II. משפט מורכב: אתלטים בריטים [שהשקיעו בילדותם את כל זמנם באימונים] פסוקית לוואי מתקשים בבגרותם ליצור קשרים חברתיים.
- ב. (1) משפט I: ריבים / בשיתוף (הפעולה בין עמיתים בעבודה).
משפט II: את (כל) זמנם (באימונים) / קשרים (חברתיים).
(2) מתקשים ליצור (משפט II).
- ג. אתלטים בריטים השקיעו בילדותם את כל זמנם באימונים, ולכן בבגרותם הם מתקשים ליצור קשרים חברתיים.
(או: משום שאתלטים בריטים השקיעו בילדותם את כל זמנם באימונים, הם מתקשים בבגרותם ליצור קשרים חברתיים).

שאלה 7

- א. I. התחרות בין היצרנים נחשבת לחיובית בעיני הצרכנים [כי היא גורמת להוזלת המוצרים]. פסוקית סיבה (תיאור סיבה)
II. [מי שאינו מנסה] פסוקית נושא אינו נכשל.
- ב. (1) אף על פי שהעתקת עבודות היא עבירה חמורה על תקנון האוניברסיטה, שיעור ההעתקות של עבודות עלה בחמישים אחוז בארבע השנים האחרונות.
(2) העתקת עבודות היא עבירה חמורה על תקנון האוניברסיטה, ולמרות זאת שיעור ההעתקות של עבודות עלה בחמישים אחוז בארבע השנים האחרונות.
- ג. מה - נושא; גרם - נושא; למשבר - מושא; בענף - לוואי; הבנקאות - לוואי; העולמי - לוואי.

שאלה 8

- א. (1) בסביבה הישגית המאמנים בוחנים גם את איכות הביצועים של הספורטאים ולא רק את תוצאות התחרות.
התפקיד התחבירי: מושא.
(2) המשפט השני: "בסביבה הישגית המאמנים בוחנים את איכות הביצועים של הספורטאים ואת תוצאות התחרות."
- ב. זוג I: נהפכה - אוגד; הפך - נושא.
זוג II: נעשה - נושא + נושא; נעשתה - אוגד.
זוג III: היא (הישגיות היא הרגשה אישית) - אוגד; היא (בזכות נחישותה היא השיגה) - נושא.
- ג. I. למעשה - מושא.
II. למעשה - הסגר.

שאלה 9

א. (1) I. (כמו) אמפתיה, התמדה ומשחק לפי תור

II. מומחה להתפתחות ילדים

III. שנת המשבר הכלכלי העולמי

(2) I. מיומנויות (חשובות) – מושא

II. לפי דוקטור טימותי גאן – הסגר

III. בשנת 2008 – תיאור (זמן)

ב. משפט 1: המעבדות מלאות במדענים מבריקים.

משפט 2: המדענים (הם) כבר לא מדברים זה עם זה בגלל הפחד.

משפט 3: אחד מעמיתיהם (אחד העמיתים של המדענים) ישיג הישגים מרשימים יותר משלהם.

שאלה 10

א. (1) לדברי מנהל הסוכנות האמריקנית נגד סמים בספורט, השאיפה לנצח בתחרויות ספורט פוגעת בהוגנות,

במשמעת ובסובלנות.

(2) הפסיק הראשון — פסיק אחרי הסגר ("לדברי מנהל...בספורט").

הפסיק השני — פסיק בין רכיבי חלק כולל (בהוגנות, במשמעת ובסובלנות).

ב. מאמנים – שם עצם; מיומנים – שם תואר; מחזקים – פועל; (ה)מתאמנים – שם עצם; (ו)מנטרלים – פועל;

מוגזמת – שם תואר.

שאלה 11

הפועל	השורש	הבניין	פועל מאותו שורש בבניין אחר
מְתַסְכֵּל	ת-ס-כ-ל	פָּעַל	—
לְהַשְׁתַּלֵּב	ש-ל-ב	התפעל	שָׁלְבוּ / שָׁלְבוּ / מְשַׁלֵּב / שְׁלֻבִים
נוֹתְרִים	י-ו-ת-ר	נפעל	הוֹתְרָנוּ / מִיתְרִים / מִיתְרִים / מִיתְרִים
מְבִיאִים	ב-ו-א	הפעיל	—
מְלֹאוֹת	מ-ל-א	קל	לְהַתְמַלֵּא / מְמַלֵּא / נִמְלֵא / מְלֵא
לְהַתִּיר	נ-ת-ר	הפעיל	—
לְזַהוּת	ז-ה-י-ה	פיעל	הִזְדַּהָה / מְזַהָה

שאלה 12

- א. (1) מוחים, מתמחים, מחיתי.
 (2) מ-ח-י/ה.
 (3) מקרים — השורש: ח-ר-ם; מוחא — השורש: מ-ח-א.
 (4) מוחים, מוחא, מחיתי — בניין קל.
 (5) מחאה.
 (6) מחתה.
 ב. לקרות; להעלות.

שאלה 13

- א. שלושה מתוך (כל אחד מבניין אחר):
 – בנייה / פגיעה — קל
 – תכנון / סיוע / שיתוף — פיעל
 – הוצאות (הוצאה) — הפעיל
 – התקדמות — התפעל
 ב. (1) מנכר — מכר (שורש משותף: נ-כ-ר).
 (2) שירה — ש-י-ו-ר; השרעה — ש-ר-י-ה.
 אפלה — פ-ל-י/ה; אפלה — א-פ-ל.

ג. (1)

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
מאץ	אמונית
משקלת	הליכון
	שיאן

(2) אמונית, הליכון.

שאלה 14

- א. (1) • מַגְפָּה — שורש נ-ג-ף; משקל: מְקַטְלָה.
 • תוֹצֵאָה — שורש י/ו-צ-א; משקל זהה: תוֹרְשָׁה.
 (2) • לִדָּה — שורש י/ו-ל-ד; באותו המשקל: גִּנְבָּה.
 (3) • תְּחוּשָׁה — שורש ח-ו-ש; משקל שונה: תְּפֻסָּה.
 (4) • ה-נ-י/ה.
 ב. למילה הַשֵּׁג נוסף הצורן י', שהוא צורן גזירה, שמשמעותו שם תואר (ייחוס), וכך נוצרה המילה הַשֵּׁגִי.
 למילה הַשֵּׁגִי נוסף הצורן יות, שהוא צורן גזירה, שמשמעותו הפשטה (שם מופשט), וכך נוצרה המילה הַשֵּׁגִיוֹת.
 ג. • משפט I.
 • קְטִילָה.

שאלה 15

א.	צורן גזירה	צורן נטייה
	ראשון — סדר (מספר סודר)	תשובות — מספר (רבות)
	פסלון — הקטנה	אֶרְכָּה — מין (נקבה)
	צִרְפָּתִית — שפה	

- ב. (1) מְשֻׁג.
 (2) שם עצם.
 (3) שם תואר.
 (4) מקוממות — פיעל; מְשֻׁג — הופעל.
 (5) למשל: ההורים שלי אינם מְרַשִּׁים לי לצפות בטלוויזיה אחרי חצות. (מרשים = נותנים רשות, ר-ש-י/ה)

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon